

Centar ženskih prava – Center of Women's Rights

Adresa / Address: Mejdandžik 9; 72000 Zenica; Bosna i Hercegovina

Tel/fax: +387 32 402-049 - E-mail: czzppzz@gmail.com

Web: <http://www.cenppz.org.ba>

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2021. GODINU

Organizacijski identitet

Centar ženskih prava, skraćeno CŽP, (u daljem tekstu: Centar) osnovan je 1996. godine kao Centar za pravnu pomoć ženama. U septembru 2017. godine promijenjen je zvanični naziv organizacije.

Ideja za osnivanjem bila je rezultat potrebe da se u poslijeratnom periodu pomogne ženama u ostvarivanju osnovnih ljudskih prava. Zenica je u ratnom i poslijeratnom periodu bila jedan od centara u kojima su boravile izbjeglice i raseljene osobe, a mnoge od njih nisu imale osnovna lična dokumenta, imovinu, niti sredstva za život. Kroz godine koje su slijedile osluškivale smo potrebe žena za ostvarivanjem i/ili zaštitom prava, te svoj rad i programsku orientaciju prilagođavale njima.

Ko smo mi?

Mi smo pravno-zagovaračka organizacija posvećena unaprjeđenju položaja žena i djece u svim društvenim odnosima.

Misija

Zastupanje rodno-pravednog i antidiskriminatorskog koncepta u svim društvenim odnosima, za bolji položaj žena i djece.

Vizija

Vjerujemo da će Bosna i Hercegovina postati demokratsko društvo koje njeguje kulturu nenasilja i mira, utemeljeno na principima ljudskih prava i rodne jednakopravnosti.

Administrativne informacije:

Naziv	Centar ženskih prava
Skraćeni naziv	CŽP
Godina osnivanja	17.10.1996.
Adresa	Mejdandžk 9
Grad/Država	Zenica, Bosna i Hercegovina
Telefon/fax	00 387 32 40 20 49
Mobitel	00 387 60 3111 922
E-mail: Facebook Page Twitter YouTube Skype	czzppzz@gmail.com https://www.facebook.com/czzppzz/ https://twitter.com/czzppzz https://www.youtube.com/user/CzppZZ czzppzz
Web stranica	http://cenppz.org.ba/

Centar ženskih prava je tokom 2022. godine implementirao aktivnosti u skladu sa Strateškim planom za period 2017 – 2021.

Realizacijom niza projektnih aktivnosti djelovanje Centra je, osim snažnog iskoraka u Bosni i Hercegovini, ostvarilo rezultate koji su otvorili mogućnost za dalje etabriranje na regionalnoj sceni i konkretnije rezultate za bolje pravno okruženje za sve žene koje se susreću sa preprekama i nedostacima prilikom ostvarenja svojih prava.

Aktivnosti su predstavljene kroz nekoliko međusobno povezanih tematskih cjelina, vezanih za ključne događaje koji su obilježili 2022. godinu i koje omogućavaju pregled aktivnosti koje su dovelе do ostvarenja zadanih ciljeva.

U nastavku su predstavljeni rezultati Centra ženskih prava u protekloj godini, kroz provedene aktivnosti koje se međusobno prepliću i nadopunjuju.

1. Direktna zaštita žena od svih vidova nasilja uz podršku pristupa pravdi pred pravosudnim i servisnim institucijama

Nepostojanje adekvatnih usluga i institucionalne zaštite je CŽP servis Odjela za besplatnu pravnu pomoć i psihološku podršku u jeku pandemije pozicioniralo kao jedan od najrelavantnijih resursa u smislu specijalizirane podrške ženama. Tako je ostalo i u protekloj godini ovog grant perioda. Iako takav status znači povećanu frekvenciju klijentica, opterećenje zaposlenih, rizik pregorijevanja za osobe koje rade direktno sa ženama, strah da nećemo moći pomoći svim ženama i spasiti ih od rizika da budu ubijene, ipak nas je posvećenost i spremnost cijelog tima odredila da budemo first line responders.

Ženama su pružene usluge koje su značile otvaranje puta za izlazak iz nasilne zajenice, a često je pravovremenom reakcijom pravnog tima i psihološkom podrškom sprječeno nepromišljeno reagovanje na nasilni akt koje bi ugrozilo njen život i njene djece.

Psihološka podrška koja je ustanovljena u jeku pandemije, kao dodatni odgovor na krizne situacije u kojima su se našle žene, nastavljena je iako nismo imale garantovana budžetska sredstva za finansiranje rada terapeutkinje. Psihološka podrška je bila dostupna direktno (sesije u prostorijama CŽP), ali razgovori su se najčešće odvijali uz korištenje mobilne telefonije i Viber-a. Ovim je pokrivenost ovom uslugom prevazišla granice grada, izbjegli su se troškovi dolaska za klijentice, više klijentica je moglo dobiti podršku, a i sigurnosni aspekt je doveden do maksimuma. Nakon pružene pravne pomoći (ili paralelno), psihološka podrška je bila ključna za žene koje su bile žrtve nasilja u porodici kako bi izgradile vlastiti osjećaj sigurnosti i kompetencije upravljanja vlastitim životom i brige o djeci, razvile samopouzdanje i mehanizme samozaštite.

Broj pruženih usluga u protekloj godini:

Broj žena:	642
Broj dece (do 18):	382
Broj ostalih:	1

Jedna osoba je transeksualna i rodno se izjašnjava kao žena, ali nije prošla spolnu tranziciju.

Navedena djeca su uz majke koje su bile žrtve nasilja.

U statistici klijentica ih vodimo kao indirektne korisnike/ce jer su i sami bili izloženi nasilju ili su trpili posljedice nasilja nad majkama, ili se uživanje prava i zaštita koju smo obezbijedili za majku direktno reflektuje na djecu (što je gotovo uvijek slučaj). U nekoliko slučajeva djeca su direktni korisnici/ce zastupani nevezano za roditelje.

Procenat žena koje su bile žrtve partnerskog nasilja: 78%

Fizičko nasilje:	33%
Emotivno ili psihološko (uključujući i prinudu i kontrolu):	83%
Proganjanje:	45%
Seksualno nasilje:	7%
Ekonomsko nasilje:	84%

Broj usluga pruženih u protekloj godini:

Savetovanje i usluge psihologa:	390
Specijalizovane usluge žrtvama seksualnog nasilja:	15
Pravno savetovanje:	2036
Pravno zastupanje na sudu:	214
Podrška u ostvarivanju socijalne pomoći:	186
Ekonomsko osnaživanje/podrška/grantovi:	98
Upućivanja:	215

Prema iskustvima naših klijentica postojanje i dostupnost specijaliziranog servisa Odjela za besplatnu pravnu pomoć i psihološku podršku CŽP je jedna od rijetkih, a često i jedina, adresa na koju se mogu osloniti, koja im daje osjećaj sigurnosti i potiče ih da istraju u traženju zaštite, prijave nasilje i pripreme se za procese pred institucijama. Zastupajući prava, interese i potrebe žena žrtava nasilja, kao i onih u povećanom riziku od nasilja, u postupcima pred institucijama direktno doprinosimo pozitivnim promjenama u njihovim životima i pomažemo im da pronađu najbolji izlaz iz nasilja.

Naš uspjeh i relevantnost rada najboje pokazu ocjene naših klijentica kroz izjave: „Hvala vam što me niste ostavile samu. Da vas nije bilo ja bih sigurno i dalje plakala u istom čošku, nekorisna i za sebe i za dijete. Digle ste me na noge onda kad nisam ni osjećala da ih imam“; „Mnogo mi je značilo što ste me slušale i bile uz mene tokom cijelog postupka“; „Puno mi je značilo što ste me osnažile da bolje razumijem sudske postupke“; „Nisam znala šta me očekuje... Pojasnile ste mi prava koja imam kao žrtva“; „Lakša mi je i brža komunikacija sa institucijama“.

Mi smo za naše klijentice "Osobe od povjerenja", baš onako kako smo to zamislile zakonskom izmjenom za koju smo se zalagale i koja je zvanično usvojena u julu 2021. godine. Šta to znači za naše klijentice, najbolje govore one same:

- „Moje iskustvo sa Vašim uslugama je pozitivno, i koristila bih iste i u budućnosti te Vas preporučila svima. Pratim Vaš rad i na društvenim mrežama i vidim koliko se zalašete za uvođenje pozitivnih i za nas žene značajnih promjena u zakonu koje bi doveli do toga da budemo zaštićenije kao ljudska bića prije svega. Jer često su nam uskraćena ili onemogućena neka od ljudskih prava kad su u pitanju pravosudne borbe. Sve pohvale za Vaš rad, i sva ohrabrenja koja dajete ženama u našoj zemlji. ❤“
- „Vi ste moj vjetar u leđa, pomogli ste mi više nego treba, prvo što financijski to ne bih mogla, drugo Vaša moralna podrška, pristup korisnicama, Vaši brzi odgovori na molbe i na pozive... Meni ste za života pomogli i dalje to činite. Trebate biti mnogo više cijenjeni i uvažavani nego što jeste!“
- "Što se vas tiče ja nemam niti jednu moguću pritužbu na vas i na vaš rad. Imala sam iskustvo s vama i uvijek ste bili tu za mene, na svaki mogući način. Za savjete, za borbu, zajedno ste se samnom borili. Javljali se na svaki moj poziv sa toplim riječima, bodrili me da će biti sve uredu. Sve što god ste mi rekli sve su istine bile, nikad me niste lagali. Ja čak nisam nikad upoznala ni jednu djelatnicu iz vašeg Centra ženskih prava a uvijek sam dobijala lijepo odgovore, savjete pune ljubavi. Da vas nije bilo u mnogim stvarima ja ne bih uspjela ništa. Sve pohvale od svega srca imate od mene. Veliko vam hvala za sve što ste uradili za mene i što je najbitnije uvijek ste bili samnom rame uz rame. Puno vam hvala, i hvala Bogu što postojite. Zdravlja, sreće imali uvijek i šta poželjeli to i imali. Puno vam šaljem toplih zagrljaja, kao što ste vi meni dali sa svojim toplim riječima. Svako dobro vam želim.❤️❤️❤️“

Radeći sa klijenticama prepoznale smo potrebu za dodatnim i specijaliziranim informisanjem klijentica koje bi pomoglo njihovoj sigurnosti i dalo im upute kada i kako reagovati na nasilje ili situacije rizika koje upućuju na nasilje. U tu svrhu izradile smo sigurnosni plan za izlazak iz nasilne zajednice „Ostani sigurna“. Najlakši način distribucije bilo bi postavljanje na web i objavljivanje na socijalnim mrežama, ali smatrali smo da objavljivanje online obezvrađuje svrhu sigurnosnog plana. Sigurnosni plan sadrži vrlo jasne korake kako se pripremiti za izlazak iz nasilne partnerske veze, smanjujući rizike od eskalacije i povećavajući vlastitu i sigurnost svoje djece: šta pripremiti, koje osnovne stvari i dokumente, gdje ih čuvati, koje brojeve zapisati na papir za slučaj da nasilnik oduzme mobilni telefon, kako informisati okolinu, kome javiti a kome nipošto je javljati gdje ste, gdje se skloniti i kako se ponašati u slučaju direktnog fizičkog napada... itd. Printana verzija je dovoljno mala da stane u novčanik ili džep, vrlo jednostavnog i za oko neprimamljivog izgleda, kako bi mogla da se skloni od očiju drugih iz okoline, prije svega nasilnika i/ili potencijalnog nasilnika. Klijenticama, kod kojih smo procijenile visok stepen rizika, printane primjerke davale smo lično i razgovarale s njima o okolnostima u kojima žive i načinima primjene sigurnosnog plana. Kako bismo bile sigurne da će dospjeti do onih kojima je potencijalno potreban, elektronsku verziju smo slale u inbox (Messenger, Viber, WhatsApp), svim našim klijenticama kod kojih smo procijenile i najmanji stepen rizika na nasilje (što je slučaj sa većinom).

1.1 Izmjene Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH i uvođenje instituta Osoba od povjerenja u sistem zaštite žrtava nasilja

Parlament Federacije BiH je već ranije (juli 2021.), postupajući po inicijativi Centra usvojio izmjene i dopune Zakona o zaštiti od nasilja u porodici kojim je uvedena “osoba od povjerenja” u skladu sa odredbama Istanbulske konvencije, ali je to bila minimalna intervencija jer je stanje na terenu zahtjevalo hitno postupanje, a i s obzirom da zbog pandemije COVID-19 nije bilo moguće inicirati šire reforme zakonodavstva koje uređuje ovu oblast.

Gotovo istovremeno sa usvajanjem izmjena navedenog zakona, što predstavlja njegovu prvu promjenu u 8 godina, iz medija dobili smo informaciju da je Komisija/povjerenstvo za jednakopravnost spolova zaprimila Nacrt Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, isti razmatrala i jednoglasno prihvatile te uputila u dalju parlamentarnu porceduru. Detaljnim čitanjem prijedloga novog zakona pojavile su se brojne crvene zastavice obzirom da predloženo ne bi osiguralo harmonizaciju novog zakona sa Istanbulskom konvencijom, niti Evropskom Direktivom o žrtvama. Održale smo hitne ad-hoc sastanke i informisanje članova multisektoralne grupe koji nisu imali informaciju o tekućem procesu. Po hitnom postupku razvijen je dokument Osvrta na Prijedlog Zakona o zaštiti od nasilja u porodici (koji ujedno nije sadržavao ni član usvojenih izmjena u vezi osobe od povjerenja). U dokumentu su sadržana dva dijela i to generalne observacije u odnosu na predloženi Nacrt Zakon, te ukazivanja na određene konkretne odredbe, kako bi se slikovito ukazalo na nedostatke predloženih rješenja, a u kontekstu zahtjeva sadržanih u Istanbulske konvenciji. Zahvaljujući brzom i pravovremenom reakcijom, kvalitetom razvijenog dokumenta, zagovaračkom akcijom prema svim parlamentarcima koji su na sjednici zastupali dokument, nije se desilo usvajanje Nacrta Zakona, te je dat rok za provođenje širokih konsultacija na području cijele Federacije BiH. Ovaj proces je započeo i još je aktuelan. Za sprovođenje procesa javnih rasprava zadužena su kantonalna ministarstva rada i socijalne politike. Reakcije i komentari predlagača na samom početku nisu bili prihvaćeni. Međutim nakon nekoliko sastanaka i okruglih stolova sa parlamentarkama i predstavnicima sigurne mreže, a koje je vodila predstavnica nase MRG, shvatili su da zakon onako kako je pripremljen i predložen od strane predlagača ne ispunjava međunarodne

standarde, nomotehničke standarde, da sadrži nedostatke predloženih rješenja a u kontekstu zahtjeva sadržanih u Istanbulskog konvenciji.

2 Doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije uz promoviranje suštinske jednakosti između žena i muškaraca u kreiranju i provođenju javnih i institucionalnih politika

2.1 Sastanci multisektorske grupe na Federalnom nivou

Multisektorska radna grupa (MRG) je u trećoj godini svog postojanja nastavila sa kontinuiranim sastancima. Grupu koju smo formirale 2017. godine čine predstavnici sudova, tužilaštva, VSTV-a, Federalne uprave policije, Ministarstva pravde, Ministarstva za rad i socijalnu politiku i Centra ženskih prava.

Za članove MRG organizovana su dva sastanka koji su bili jedinstvena prilika za dijalog koji im nedostaje. Prema njihovim izjavama MRG ne otvara samo prostor za dijalog o preprekama za ostvarivanje prava žena čije probleme, kontekst iz kojih dolaze, ne poznaju. Za njih je MRG prostor za djelovanje na iznalaženju rješenja za žene, ali i za intersektorski dijalog kako bi međusobno razmijenili iskustva i izazove sa kojima se oni kao subjekti zaštite susreću i razgovarali o preprekama u postupanjima svojih kolega iz institucija u sistemu zaštite od rodno zasnovanog nasilja. Iako je projektom blo planirano održavanje sastanka Multisektoralne grupe u fizičkom obliku zbog utvrđivanja zaraze korona virusom kod članova grupe, ali i zbog obima obaveza, sastanak je pomjerен za narednu godinu.

Međutim, to nije spriječilo djelovanje grupe online putem. Ovo je bilo važno jer smo članove informisale o još jednom procesu za koji šira stručna javnost, kao ni mi, nismo imali informacije. Naime, došle smo do informacije da je u toku proces reforme krivičnog zakonodavstva. Sasvim slučajno smo došle do informacije da postoji grupa koja radi na ovim procesima. VSTV rukovodstvo nije upoznato sa ovim procesom, kao ni predstavnici pravosudnih institucija, naročito onih sa kojima direktno dolazimo u kontakt prilikom vršenja monitoringa suđenja.

Uspjele smo kroz učešće na jednom od online sastanka povezati se sa tužiteljicom koja je članica grupe. Nije imala informacije da je samo Centar ženskih prava kroz rad svoje Multisektoralne i Ekspertne grupe predao dvije incijative za izmjene u Krivičnom zakonu: sankcionisanje nasilja počinjenog putem informaciono-komunikacionih tehnologija; izmjene krivičnog djela Nasilje u porodici na način da djeca koja svjedoče nasilju budu prepoznata kao žrtve. Ishod toga je što su navedene dvije incijative upućene svim članovima imenovane grupe i Ministarstvu pravde kako bi bile razmatrane i postale integralni dio novog prijedloga za izmjene Krivičnog zakona.

2.2. Seminar za sudije i tužioce FBiH

Proteklu 2022. godinu obilježilo je održavanje četiri (4) seminara na temu „Rodna (ne)ravnopravnost – predrasude i stereotipi“ za sudije i tužilca.

Tri od 4 seminara realizirana su u saradnji sa Centrom za edukaciju sudija i tužilaca Federacije BiH, a jedan je realizovan u saradnji sa Centrom za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpke.

Kroz seminar se radilo na senzibilizaciji koja je usmjerenja na smanjenje predrasuda i stereotipa prema specifičnim manjinskim grupama u društvu, kako bi se poboljšao položaj oštećene u postupcima rodno zasnovanog nasilja i pooštira blaga kaznena politika. Dugoročni cilj ovakve vrste edukacija je direktna zaštita i satisfakcija za žene žrtve krivičnih djela rodno zasnovanog nasilja.

Za narednu godinu, a na traženje polaznika/ca i CEST-a FBIH i RS planirana su tri ovakva seminara.

Seminar su vodile edukatorice Centra.

2.3. "Podrška pristupu pravdi za žene žrtve I preživjele rodno zasnovanog nasilja u BiH"

U saradnji sa Kvinna till Kvinna, Centar ženskih prava je zajedno sa Fondacijom Udružene žene Banja Luka, Fondacijom Lara Bijeljina I TRIAL International organizirao high level online Konferenciju pod nazivom "Podrška pristupu pravdi za žene žrtve I preživjele rodno zasnovanog nasilja u BiH". Konferencija je organizirana u okviru završne faze Kvinna till Kvinna programa "Supporting Women's Civil Society in Improving the Institutional Response to GBV in Bosnia and Herzegovina (2018-2020)".

Konferencija je okupila ključne aktere, i to 74 predstavnika institucija u sistemu zaštite, najvišeg nacionalnog tijela zaduženog za organizaciju i uređenje rada pravosuđa, entitetskih centara za edukaciju i stručno usavršavanje sudija i tužilaca, relevantnih ministarstva, gostiju sa međunarodne scene, domaćih i međunarodnih organizacija, medija. Na ovaj način stvoren je prostor za razmjenu i diskusiju između vladinih i nevladinih organizacija/insitucija u sistemu zaštite, kao i prostor za vidljivost i promociju značajnog doprinosa ženskih organizacija u procesu osiguranja prava i pristupa pravdi za žene i preživjele nasilja, uključujući udoprinos promjenama u politikama, praksama, zakonima i strategijama. Iz tog razloga ključne panelistice su upravo bile liderke i predstavnice navedenih ženskih organizacija. Kroz prizmu prezentiranih iskustava i postignuća u radu navedene četiri organizacije u proteklom trogodišnjem periodu ostvaren je cilj da se ukaže i na praznine, propuštene prilike i izazove u osiguranju jednakog pristupa pravdi za žene žrtve i preživjele rodno zasnovanog nasilja u BiH. Gosti njihovih panela bili su ključni stakeholderi u lancu sistema zaštite koji su govorili o efektima zajedničkog rada sa ženskim organizacijama na poboljšanju sveukupnog institucionalnog i sistemskog odgovora na nasilje nad ženama, uključujući seksualno nasilje u ratu. Za promociju rezultata programa koristile smo kombinaciju različitih formata, video, panel diskusija, izjave ključnih aktera. Izrađena su četiri visoko kvalitetna videa koja su povezala sve ono što je svaka od naših organizacija postigla i uključila izjave naših krajnjih korisnica sa i za koje radimo.

Ponosne smo što je Konferenciju otvorila Švedska ambasadorica u BiH koja je pozdravila njen organizovanje i naglasila da uloga vlasti i institucija u bavljenju RZN ne smije biti podcijenjena i da se mora "osigurati da postoji čitav lanac unutar pravosudne zajednice koji će pružiti podršku i zaštitu od RZN kako bismo svi zajedno osigurali da žrtve dobiju ne samo pravdu nego i svaku drugu vrstu podrške koja im je potrebna". Komesarka za zaštitu ljudskih prava pri Vijeću Evrope također je potvrdila da vlasti i država moraju postaviti kao jedan od prioriteta za dobrobit cijelog društva aktivno učeće u rješavanju problema nasilja nad ženama. Istaknuta je potreba da se mora posvetiti posebna pažnja otklanjanju prepreka, kako zakonskih, tako i strukturalnih, koje stoje na putu ostvarenja efektivnog pristupa pravdi za žene. Prva potpredsjednica GREVIO pri Vijeću Evrope osvrnula se na i utjecaj kriznih situacija i potrebu osiguravanja višeg stepena podrške i zaštite žena žrtava i preživjelih nasilja, te da je „rodna ravnopravnost ključna da bi se adekvatno reagovalo na krizu i sve srodne teme“.

Neočekivani rezultat Konferencije je što smo dobile potvrdu da će podijeljene informacije, naročito promovirani Analitički izvještaj sa nalazima monitoringa rada pravosuđa u krivičnim predmetima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, poslužiti za GREVIO baseline report. Dodatno, prema saznanjima, dvije od navedene četiri organizacije (CWR i UWBL) će imati direktni sastanak sa članovima delegacije GREVIO. Osim toga, jedan od prijedloga je bio da se u budućnosti vode zajednički zagovarački procesi na nivou Zapadnog Balkana prema GREVIO i CEDAW.

2.4. Kreiranje rodno odgovornih politika na području ZDK

Naši inputi, ali i prepoznatljiva ekspertiza i znanje, bili su dragocjeni prilikom procesa vođenim na kantonalm i federalnom nivou:

- kantonalni: izrada Gender akcionog plana za Zeničko-dobojski kanton (ZDK), kao i rada Koordinacionog tijela za provođenje Programa mjera za borbu i prevenciju nasilja u porodici i nasilja nad ženama u ZDK
- federalni: razvijanje Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici Federacije BiH 2021-2027.

3. Upoznavanje i alarmiranje javnosti o drastičnim i rasprostranjenim kršenjima ženskih ljudskih prava

3.2. Pravno opismenjavanje i upoznavanje žena sa pravima

U ovoj godini realizovano je više radionica za žene iz različitih lokalnih zajednica na prostoru grada Zenica i drugim općinama, kao što su Maglaj, Novi Travnik i Livno.

Učesnice su dobile informaciju kako se zaštiti od nasilja, kako prepoznati nasilje, kome se obratiti za pomoć, te kako reagovati ukoliko su žrtve ili svjedokinja nasilja.

3.3. Jačanje kapaciteta mladih za preuzimanje društvene odgovornosti

Tokom godine posebnu pažnju posvetile smo jačanju neformalne grupe „Zaustavimo nasilje prije nego bude kasno“ koju čini nekolicina mladih volonterski. Centar im je za rad stavio na raspolaganje svoj prostor i tehničke resurse. zajedno smo kreirale i provele niz aktivnosti, kao što su osmomartovski marš u kojem je učestvovalo preko 100 osoba, te nekoliko radionica za srednjoškolce/ke u Zenici i djevojke u Bijeljini.

Posebno izdvajamo tradicionalnu kampanju povodom „16 dana aktivizma“ u periodu 25. novembar – 10. decembar, posvećenu promociji ženskih ljudskih prava i borbi protiv nasilja nad ženama.

4. Članstvo u mrežama i inicijativama

Centar je nastavio članstvo u sljedećim mrežama;

- Mreža pružalaca besplatne pravne pomoći BiH
- Ženska mreža BiH
- Mreža protiv trgovine ljudima RING
- Sigurna mreža – za zaštitu žena od nasilja
- Mreža podrške žrtvama/svjedocima u predmetima ratnih zločina, seksualnog nasilja i drugih oblika krivičnih djela ZDK

Aktivne smo u sljedećim inicijativama kroz koje provodimo zajedničke aktivnosti i kampanje:

- Mir sa ženskim licem
- Građanke za ustavne promjene

I za kraj, Centar ženskih prava je obilježio važnu godišnjicu:

S ljubavlju smo pripremale svečanost povodom obilježavanja važnog jubileja – 25 godina postojanja i predanog rada Centra ženskih prava. Uz brojne prepreke, u naše arhive smo ipak pohranile najljepše uspomene s ove noći – 18. oktobra kada smo u Bosansko Narodno Pozoriste Zenica upriličile ovaj događaj, onako kako su to mjere zbog stanja s pandemijom dozvolile.

Video i fotografije: <https://cenppz.org.ba/25-godina-centra-zenskih-prava/>:
<https://www.youtube.com/watch?v=sq9o2FEitPI&t=244s>